Analysis of Higher-order Thinking Competency Components for Creative Thai Language Learning Management of High School Students

Artid Saokham[1*] Siriwan Vanichwatanavorachai[2]

[1,2] Department of Curriculum and Instruction, Faculty of Education, Silpakorn University

Abstract

This research aimed to 1) analyze and evaluate the quality of higher-order thinking competencies, and 2) propose guidelines for promoting these competencies in creative Thai language learning management for upper secondary school students. The study employed a mixed-methods research approach. The sample was divided into two groups: Group 1: 5 experts, 5 school administrators, 6 educational administrators, 12 Thai language teachers, 10 academic affairs personnel, and 50 upper secondary students. Group 2: Curriculum and Teaching Experts in Thai language teaching and measurement and evaluation 7 people. The tools used for data collection include 1) document analysis, 2) interviews, 3) group discussion points, and 4) questionnaires. Data analysis was used as follows: 1) content analysis, 2) mean, and 3) standard deviation.

The findings revealed that higher- order thinking competencies consist of two components: 1) critical thinking and 2) creative thinking. Overall, these competencies were rated at the highest level ($\bar{X}$ = 4.87, $S.D.$= 0.25). The creative Thai language learning management process, comprising five steps, was found to promote higher- order thinking competencies at every stage, playing a crucial role in fostering essential 21st- century competencies among learners.

Keywords: Higher-order thinking competencies, Critical thinking, Creative thinking, Thai language learning

How to Cite

Saokham, A., & Vanichwatanavorachai, S. (2025). Analysis of Higher-order Thinking Competency Components for Creative Thai Language Learning Management of High School Students. *Research and Development Journal Suan Sunandha Rajabhat University*, *17*(1), 55-68. Retrieved from https://so05.tcithaijo.org/index.php/irdssru/article/view/276122 (In Thai)

Corresponding E-mail*: artid.sk@gmail.com*, wantoo_@gmail.com

Received 10 Oct 2024 Revised 19 Mar 2025 Accepted 6 May 2025 Research Article

การวิเคราะห์สมรรถนะการคิดขั้นสูงสำหรับการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยเชิงสร้างสรรค์ของผู้เรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

อาทิตย์ ซาวคำ[1*] ศิริวรรณ วณิชวัฒนวรชัย[2]

[1,2] สาขาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) วิเคราะห์และหาคุณภาพสมรรถนะการคิดขั้นสูง และ 2) นำเสนอแนวทางการส่งเสริมสมรรถนะการคิดขั้นสูงสำหรับการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยเชิงสร้างสรรค์ของผู้เรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ดำเนินการวิจัยโดยกระบวนการวิจัยแบบผสมผสานวิธี กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย แบ่งเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มที่ 1 คือกลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ 1) ผู้เชี่ยวชาญ 5 คน 2) ผู้บริหารสถานศึกษา 5 คน 3) ผู้บริหารการศึกษา 6 คน 4) ผู้สอนวิชาภาษาไทย 12 คน 5) ฝ่ายวิชาการ 10 คน และ 6) ผู้เรียนระดับระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย 50 คน สำหรับกลุ่มที่ 2 คือกลุ่มผู้ประเมินคุณภาพ ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตร การสอน การสอนภาษาไทย และการวัดและการประเมินผล 7 คน เครื่องมือที่ใช้สำหรับรวบรวมข้อมูล ได้แก่ 1) แบบวิเคราะห์เอกสาร 2) แบบสัมภาษณ์ 3) ประเด็นสนทนากลุ่ม และ 4) แบบสอบถามสำหรับเครื่องมือที่ใช้ในการประเมินคุณภาพ ได้แก่ แบบประเมินคุณภาพ ใช้การวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้ 1) การวิเคราะห์เนื้อหา 2) ค่าเฉลี่ย และ 3) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่าสมรรถนะการคิดขั้นสูง มี 2 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การคิดอย่างมีวิจารณญาณ และ 2) การคิดสร้างสรรค์ โดยภาพรวมมีคุณภาพอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$= 4.87, $S.D.$= 0.25) สำหรับการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยเชิงสร้างสรรค์มีกระบวนการเรียนรู้ 5 ขั้นตอนสามารถส่งเสริมสมรรถนะการคิดขั้นสูงได้ทุกขั้นตอน ถือเป็นส่วนสำคัญในการส่งเสริมผู้เรียนให้เกิดสมรรถนะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21

คำสำคัญ: สมรรถนะการคิดขั้นสูง, การคิดอย่างมีวิจารณญาณ,การคิดสร้างสรรค์, การเรียนภาษาไทย

บทนำ

การเตรียมคนให้พร้อมต่อสถานการณ์การพลิกผันอย่างรวดเร็ว เป็นเรื่องสำคัญที่ต้องได้รับการพัฒนาโดยเฉพาะการคิดขั้นสูง เนื่องจากสัมพันธ์กับสมรรถนะการทำงานในโลกอนาคต พฤทธิ์ ศิริบรรณพิทักษ์ (Siribanpitak, 2022) และจากการรายงานของสภาเศรษฐกิจโลก (World Economic Forum, 2023) กล่าวถึงสมรรถนะที่จำเป็นในโลกอนาคต 2025 ต้องการ คือการคิดและแก้ปัญหา ประกอบด้วยการคิดเชิงวิเคราะห์และนวัตกรรม การแก้ปัญหาที่ซับซ้อน การคิดอย่างมีวิจารณญาณ การคิดสร้างสรรค์และการริเริ่มสร้างสรรค์ การคิดเชิงเหตุผล การแก้ปัญหา และการระดมความคิด และดังที่ สมาคมที่ประชุมอธิการบดีแห่งประเทศไทย Council of University Presidents of Thailand, 2024) ได้วางกรอบการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะการทำงาน เป็นแนวทางให้มีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่สร้างคุณค่าและนวัตกรรม เน้นการคิดเชิงวิเคราะห์ รวมถึงการแก้ไขปัญหาอย่างมืออาชีพ ต้องส่งเสริมให้เกิดความคิดเชิงนวัตกรรมจะเห็นได้ว่าสมรรถนะการทำงานในอนาคตสัมพันธ์กับสมรรถนะการคิดขั้นสูง ซึ่งจะส่งผลให้ผู้เรียนเกิดการเป็นพลเมืองที่มี

วารสารจะระบุชื่อผู้แต่งในการอ้างอิงครั้งแรก (เฉพาะภาษาไทย)*

ส่วนร่วมของสังคมได้อย่างสมบูรณ์

การส่งเสริมสมรรถนะการคิดขั้นสูงในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานจึงถือเป็นเรื่องสำคัญ เนื่องจากเป็นระดับการศึกษาที่จะต้องต่อยอดสู่ระดับอุดมศึกษาซึ่งเป็นระดับที่จะต้องมีวุฒิภาวะในการแสดงความคิดเห็น รวมไปถึงการสร้างสรรค์ เมื่อพิจารณาสาระการเรียนรู้ที่จะช่วยตอบสนองต่อสถานการณ์ดังกล่าว ผู้วิจัยเห็นว่า “วิชาภาษาไทย” เนื่องด้วยการเรียนรู้ภาษาไทยในศตวรรษที่ 21 ยังคงมีความสำคัญและจำเป็นอย่างมาก สำหรับผู้เรียนในประเทศไทย อีกทั้งภาษาไทยเป็นภาษามาตรฐานของประเทศที่ใช้สำหรับการติดต่อสื่อสารระหว่างคนในชาติ ผู้เรียนต้องได้รับการพัฒนาทักษะการอ่านและการเขียน เรียนรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมและวรรณกรรมไทย ที่สำคัญการเรียนรู้ภาษาไทยกับสมรรถนะการคิดขั้นสูงมีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด เพราะเป็นเครื่องมือที่ช่วยให้ผู้เรียนสามารถสื่อสารความคิดและความรู้สึกของตนกับผู้อื่นได้ นอกจากนี้ยังช่วยให้ผู้เรียนสามารถคิดอย่างมีวิจารณญาณและแก้ปัญหา ได้ เรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ และเข้าใจโลกรอบตัวได้ดีขึ้น ดังที่ National Council of Teachers of English, 2020) กล่าวถึงความสำคัญในการเรียนรู้ภาษากับการส่งเสริมสมรรถนะการคิดขั้นสูงว่าการที่ผู้เรียน เรียนรู้และทำความเข้าใจภาษาในบทอ่าน งานเขียน รวมถึงงานวรรณกรรม จัดเป็นกระบวนการที่ช่วยให้ผู้เรียนสามารถเข้าใจความหมายที่ซ่อนอยู่ของข้อความได้ กระบวนการนี้รวมถึงการระบุแก่นเรื่อง สัญลักษณ์ ผู้เรียนได้ฝึกฝนการคิดเชิงวิจารณญาณโดยการระบุข้อเท็จจริงและข้อโต้แย้งในข้อความ จากนั้นประเมินข้อเท็จจริงและข้อโต้แย้งและตัดสินใจน้ำหนักความน่าเชื่อถือ พิจารณาข้อความในแง่มุมใหม่ ๆ และเสนอความคิดเห็นของตนเองเกี่ยวกับเรื่องนั้น ๆ จนนำไปสู่การให้ผู้เรียนสามารถขยายองค์ความรู้เชื่อมโยงกับศาสตร์ที่หลากหลายได้

เมื่อผู้วิจัยได้พิจารณามาตรฐานตัวชี้วัดตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายเบื้องต้น พบว่ามีตัวชี้วัดที่สามารถนำไปออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะการคิดขั้นสูงได้ หากผู้สอนจัดเนื้อหาสาระและกระบวนการเรียนรู้ที่เหมาะสมก็จะสามารถส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะการคิดขั้นสูงได้อย่างเห็นภาพ โดยเฉพาะการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยเชิงสร้างสรรค์ที่เน้นกระบวนการเรียนรู้แบบวิจัย การเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐาน และการเรียนรู้เชิงผลิตภาพ อาทิตย์ ซาวคำ และศิริวรรณ วณิชวัฒนวรชัย (Saokham & Vanichwatanavorachai, 2023) ถือเป็นการเรียนรู้ภาษาไทยเชิงรุกที่เน้นการสร้างสรรค์ ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ มีโอกาสสำรวจ ค้นพบ สร้างองค์ความรู้ และเน้นการแก้ปัญหาในโลกแห่งความเป็นจริง อีกทั้งต้องใช้การคิดอย่างมีวิจารณญาณ การคิดสร้างสรรค์ และที่สำคัญคือ การทำงานร่วมกัน ซึ่งเป็นแนวทางที่เชื่อมโยงกับการแก้ปัญหาร่วมกันเพื่อทำกิจกรรมร่วมกันให้สมบูรณ์อันเป็นส่วนที่จะส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาทักษะการทำงานเป็นทีม การสื่อสาร ที่สำคัญยังเน้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง กระตุ้นให้ผู้เรียนเป็นเจ้าของการเรียนรู้ มีความรับผิดชอบต่อความก้าวหน้าของตนเอง รวมทั้งใช้การประเมินแบบประเมินเพื่อการเรียนรู้ เป็นการประเมินเพื่อให้ผู้เรียนพัฒนางานของตนเองตามสภาพจริงโดยวัดผลการเรียนรู้ที่หลากหลาย จะเห็นได้ว่าการวิจัยเรื่อง “การวิเคราะห์สมรรถนะการคิดขั้นสูงสำหรับการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยเชิงสร้างสรรค์ของผู้เรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย” เป็นส่วนสำคัญในการช่วยทำให้ได้นิยามความหมาย องค์ประกอบ และลักษณะพฤติกรรมบ่งชี้ของสมรรถนะการคิดขั้นสูงที่มีคุณภาพ สามารถนำไปจัดการเรียนรู้ภาษาไทยเชิงสร้างสรรค์ได้อย่างลงตัวและกลมกลืน ที่สำคัญยังถือเป็นแนวทางในการนำไปใช้เพื่อการออกแบบเนื้อหาสาระการเรียนรู้

ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ส่งเสริมสมรรถนะที่สำคัญในศตวรรษที่ 21

แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยเรื่องการวิเคราะห์สมรรถนะการคิดขั้นสูงสำหรับการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยเชิงสร้างสรรค์ของผู้เรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย สามารถนำเสนอได้ดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับสมรรถนะการคิดขั้นสูง

สมรรถนะการคิดขั้นสูงเป็นพฤติกรรมที่แสดงออกถึงการคิดที่ผสมผสานความสามารถและทักษะการคิดหลาย ๆ ประการมาผนวกกันเพื่อทำให้เกิดการคิดที่ซับซ้อน เช่น การคิดอย่างมีวิจารณญาณ การคิดเชิงสร้างสรรค์ การคิดแก้ปัญหา การคิดเชิงออกแบบ การคิดเชิงนวัตกรรม ฯลฯ (Office of the Basic Education Commission, 2023) สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน การคิดขั้นสูงจะส่งผลให้ผู้เรียนสามารถสร้างสรรค์ผลงานในรูปแบบใหม่ แก้ไขปัญหาที่ซับซ้อน ผู้เรียนมีทักษะอนาคต คือการสร้างคุณค่าและนวัตกรรม ส่งผลให้ผู้เรียนเป็นพลเมืองนวัตกรที่เอื้อประโยชน์ต่อชุมชน สังคมและโลกได้ (CUPT, 2024) มีลักษณะสำคัญคือการที่ผู้เรียนสามารถใช้แหล่งข้อมูลสารสนเทศที่หลากหลายมาใช้แยกแยะข้อมูล จัดระบบข้อมูลแต่ละประเภท วิเคราะห์ความสัมพันธ์ของข้อมูล รวมถึงการเชื่อมโยงข้อมูลต่าง ๆ ที่จะนำไปใช้งานได้ตามความต้องการได้ โดยวางแผนการทำงานให้บรรลุเป้าหมายอย่างเป็นระบบ แก้ปัญหาได้อย่างหลากหลาย สามารถบูรณาการบริบท สถานการณ์ปรากฏการณ์ หรือสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นมาพัฒนาเป็นแนวคิด ความคิด หรือรูปแบบใหม่ที่ตอบสนองต่อความต้องการ อีกทั้งสะท้อนข้อมูลย้อนกลับเพื่อการปรับปรุงและพัฒนาผลงานอย่างมีคุณค่า ที่สำคัญยังช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้การปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ที่ผลิกผันและเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วได้

2. แนวคิดการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงคุณภาพ

การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงคุณภาพ (Qualitative Factor Analysis) เป็นการวิเคราะห์องค์ประกอบที่ใช้วิธีวิจัยในการระบุและอธิบายโครงสร้างที่แฝงอยู่ในข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยมุ่งเน้นการค้นหาความสัมพันธ์ และรูปแบบที่เกิดขึ้นในข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ การสังเกต การสนทนากลุ่ม หรือการวิเคราะห์เอกสาร (Braun, Clarke, Davey, & McEvoy, 2021) เป็นวิธีที่สามารถสังเคราะห์ข้อมูลที่ซับซ้อนและหลากหลายเพื่อระบุองค์ประกอบหรือปัจจัยสำคัญ ใช้วิธีการวิเคราะห์แบบอุปนัย (inductive analysis) ร่วมกับการตีความข้อมูลอย่างลึกซึ้ง เพื่อสร้างกรอบแนวคิดหรือทฤษฎีที่อยู่บนพื้นฐานของข้อมูลเชิงประจักษ์ ประกอบกับการใช้วิธีการแบบสามเส้า (triangulation) ในการเก็บและวิเคราะห์ข้อมูล ตลอดจนการตรวจสอบความถูกต้องโดยผู้เชี่ยวชาญหรือผู้มีส่วนร่วมในการวิจัย ช่วยเพิ่มความน่าเชื่อถือและความตรงของผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงคุณภาพ (Levitt et al., 2021) ถือเป็นแนวคิดที่ช่วยให้การวิเคราะห์องค์ประกอบสมรรถนะการคิดขั้นสูงมีคุณภาพ สามารถนำไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสม

3. แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยเชิงสร้างสรรค์

การจัดการเรียนรู้ภาษาไทยเชิงสร้างสรรค์ เป็นการจัดการเรียนการสอนภาษาไทยตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2551 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) ที่มีลักษณะยืดหยุ่นโดยใช้กระบวนการเรียนรู้เชิงรุกที่เน้นการสร้างสรรค์ ได้แก่ วิธีการสอนแบบสร้างสรรค์เป็นฐาน วิธีการสอนด้วยวิธีวิจัย และวิธีการสอนเชิงผลิตภาพ เน้นให้ผู้เรียนเกิดความรู้ความเข้าใจที่ลึกซึ้ง สามารถเรียนรู้ตลอดชีวิต มีสมรรถนะการคิด

ขั้นสูง เกิดความเป็นนวัตกร และมีความสุขในการเรียนรู้ ถือได้ว่าเป็นวิธีการสอนภาษาไทยสมัยใหม่ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง อยู่บนฐานของทฤษฎีการเรียนรู้แบบการสร้างสรรค์นิยม ทฤษฎีการเสริมต่อการเรียนรู้ สอดคล้องกับปรัชญาการศึกษาพิพัฒนาการนิยม ใช้เนื้อหาวิชาภาษาไทยเป็นสื่อช่วยพัฒนาด้านพุทธิพิสัยตามแนวทฤษฎีการเรียนรู้ Bloom's Taxonomy อีกทั้งเป็นวิธีการสอนที่ผู้สอนจะให้ผลสะท้อนกลับอย่างทันท่วงทีบนฐานแนวคิดการประเมินเพื่อการเรียนรู้ เป็นวิธีการสอนที่ส่งเสริมผู้เรียนให้มีความเป็นพลเมืองแห่งศตวรรษที่ 21 เหมาะกับผู้เรียนยุคปัจจุบัน (Saokham & Vanichwatanavorachai, 2023)

4. นโยบายและแนวทางการจัดการศึกษาของไทย

นโยบายและแนวทางการจัดการศึกษาของไทยได้มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง มีความสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของโลกและความต้องการของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) มุ่งเน้นการพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ โดยเน้นการจัดการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงกับชีวิตจริงและการประยุกต์ใช้ความรู้ กระทรวงศึกษาธิการ (Ministry of Education, 2017) อีกทั้งแนวทางการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ได้มีการนำมาปรับใช้อย่างกว้างขวาง โดยเน้นการพัฒนาทักษะที่จำเป็น เช่น การคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหา การสื่อสาร และการทำงานร่วมกัน ผ่านการจัดการเรียนรู้เชิงรุกร่วมกับการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ วิจารณ์ พาณิช (Phanich, 2021) ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการได้มีนโยบายผลักดันสถานศึกษาของประเทศไทยใช้กรอบหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานภายใต้กรอบหลักสูตรฐานสมรรถนะ มุ่งเน้นการพัฒนาสมรรถนะหลักของผู้เรียน 5 ประการ ได้แก่ การจัดการตนเอง การคิดขั้นสูงและการเรียนรู้ การสื่อสาร การรวมพลังทำงานเป็นทีม และการเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง (Office of the Basic Education Commission, 2023) จะเห็นได้ว่านโยบายและแนวทางการจัดการศึกษาของไทยสะท้อนให้เห็นถึงความพยายามในการยกระดับคุณภาพการศึกษาไทยให้ทันสมัย และตอบสนองต่อความท้าทายในโลกปัจจุบัน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์และหาคุณภาพสมรรถนะการคิดขั้นสูงสำหรับการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยเชิงสร้างสรรค์ของผู้เรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย
2. เพื่อนำเสนอแนวทางการส่งเสริมสมรรถนะการคิดขั้นสูงสำหรับการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยเชิงสร้างสรรค์ของผู้เรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยเรื่องการวิเคราะห์สมรรถนะการคิดขั้นสูงสำหรับการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยเชิงสร้างสรรค์ของผู้เรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ผู้วิจัยใช้กระบวนการวิจัยแบบผสมผสานวิธี (Mixed Methods Research) สามารถแสดงรายละเอียดได้ ดังนี้

1. ขอบเขตการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย แบ่งเป็น 2 กลุ่ม ดังนี้

กลุ่มที่ 1 กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ 1) ผู้เชี่ยวชาญ 5 คน ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญด้านการส่งเสริมสมรรถนะการคิดขั้นสูง และผู้เชี่ยวชาญด้านการสอนภาษาไทย 2) ผู้บริหารสถานศึกษา 5 คน ได้แก่ ผู้อำนวยการระดับเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา และผู้อำนวยการสถานศึกษา 3) ผู้บริหารการศึกษา 6 คน ได้แก่ รองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ และศึกษานิเทศก์ 4) ผู้สอนวิชาภาษาไทย 12 คน ได้แก่ ผู้ที่สอนภาษาไทยในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายจากหน่วยงานของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน หน่วยงานของสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน และหน่วยงานของสำนักงานปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม 5) ฝ่ายวิชาการ 10 คน ได้แก่ รองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ หัวหน้าวิชาการระดับมัธยม และหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ ทั้ง 5 กลุ่มได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) และ 6) ผู้เรียนระดับระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย 50 คน ได้มาจากการสุ่มแบบความสะดวก (Convenience Sampling) จากประชากรจำนวน 344 คน โดยใช้การกำหนดเกณฑ์และเทียบบัญญัติไตรยางศ์การกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง ร้อยละ 15 จากกลุ่มประชากร มาเรียม นิลพันธุ์ (Nilphan, 2015)

กลุ่มที่ 2 กลุ่มผู้ประเมินคุณภาพ ได้แก่ 1) ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรและการสอน 2 คน ผู้เชี่ยวชาญด้านการสอนภาษาไทย 2 คน และการวัดและการประเมินผล 3 คน รวมทั้งสิ้น 7 คน ได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

2. เครื่องมือวิจัย และคุณภาพของเครื่องมือวิจัย

2.1 แบบวิเคราะห์เอกสาร ใช้สำหรับวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสาร (Documentary Analysis) ด้วยการศึกษาที่ครอบคลุมในประเด็นหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง 2560) และหลักสูตรสถานศึกษา กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย นิยาม ลักษณะ และองค์ประกอบสมรรถนะการคิดขั้นสูง การจัดการเรียนรู้ภาษาไทยเชิงสร้างสรรค์ และนโยบายและแนวทางการจัดการศึกษาของไทย ดำเนินการพัฒนาและหาคุณภาพของแบบวิเคราะห์เอกสาร โดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน ประเมินความเหมาะสมสอดคล้องของแบบวิเคราะห์เอกสาร ที่พัฒนาขึ้นโดยใช้แบบประเมินคุณภาพแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scales) 5 ระดับ พบว่ามีความเหมาะสมสอดคล้องระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.80, $S.D.$ = 0.40) สามารถนำไปใช้เก็บข้อมูลได้

2.2 แบบสัมภาษณ์ ใช้สำหรับสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้านการส่งเสริมสมรรถนะการคิดขั้นสูง และผู้เชี่ยวชาญด้านการสอนภาษาไทย จำนวน 5 คน เกี่ยวกับนิยามความหมาย องค์ประกอบ และลักษณะพฤติกรรมของผู้เรียนที่แสดงออกถึงสมรรถนะการคิดขั้นสูง ดำเนินการพัฒนาและหาคุณภาพของแบบสัมภาษณ์ โดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน ประเมินความเหมาะสมสอดคล้องของแบบสัมภาษณ์ที่พัฒนาขึ้นโดยใช้แบบประเมินคุณภาพแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scales) 5 ระดับ พบว่ามีความเหมาะสมสอดคล้องระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.60, $S.D.$ = 0.64) สามารถนำไปใช้เก็บข้อมูลได้

2.3 ประเด็นสนทนากลุ่ม ใช้สำหรับสนทนากลุ่มผู้บริหาร ผู้สอนภาษาไทย และฝ่ายวิชาการ เพื่อศึกษาแนวทางในการพัฒนาการเรียนรู้ที่ส่งเสริมสมรรถนะการคิดขั้นสูงในวิชาภาษาไทยที่มีความเป็นไปได้ในสถานศึกษา แบ่งประเด็นสนทนากลุ่มออกเป็น 4 ชุดตามกลุ่มการสนทนากลุ่ม ดำเนินการพัฒนาและหาคุณภาพของประเด็นสนทนากลุ่ม โดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน ประเมินความเหมาะสมสอดคล้องของประเด็นสนทนากลุ่มที่พัฒนาขึ้นโดยใช้แบบประเมินคุณภาพแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scales) 5 ระดับ พบว่าชุดที่ 1

ประเด็นสนทนากลุ่มผู้บริหารสถานศึกษา มีความเหมาะสมสอดคล้องระดับมากที่สุด ($\bar{X}$= 4.60, *S.D.*= 0.49) ชุดที่ 2 ประเด็นสนทนากลุ่มผู้บริหารการศึกษา มีความเหมาะสมสอดคล้องระดับมากที่สุด ($\bar{X}$= 4.60, *S.D.*= 0.49) ชุดที่ 3 ประเด็นสนทนากลุ่มครูผู้สอนวิชาภาษาไทย มีความเหมาะสมสอดคล้องระดับมากที่สุด ($\bar{X}$= 4.70, *S.D.*= 0.44) และชุดที่ 4 ประเด็นสนทนากลุ่มฝ่ายวิชาการ มีความเหมาะสมสอดคล้องระดับมากที่สุด ($\bar{X}$= 4.75, *S.D.*= 0.42) โดยภาพรวมประเด็นสนทนากลุ่มมีความเหมาะสมระดับมากที่สุด ($\bar{X}$= 4.66, *S.D.*= 0.46) สามารถนำไปใช้เก็บข้อมูลได้

2.4) แบบสอบถาม ใช้สำหรับสอบถามความคิดเห็นผู้เรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย เพื่อศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับสภาพการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยที่ส่งเสริมสมรรถนะการคิดขั้นสูง ดำเนินการพัฒนาและหาคุณภาพของแบบสอบถามโดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน ประเมินความเหมาะสมสอดคล้องของแบบสอบถามที่พัฒนาขึ้นโดยใช้แบบประเมินคุณภาพแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scales) 5 ระดับ พบว่ามีความเหมาะสมสอดคล้องระดับมากที่สุด ($\bar{X}$= 4.80, *S.D.*= 0.40) สามารถนำไปใช้เก็บข้อมูลได้

2.5) แบบประเมินคุณภาพ ใช้สำหรับผู้เชี่ยวชาญ 7 คนประเมินคุณภาพนิยามและองค์ประกอบสมรรถนะการคิดขั้นสูงสำหรับการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยเชิงสร้างสรรค์ของผู้เรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ดำเนินการพัฒนาและหาคุณภาพของแบบประเมินคุณภาพโดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน ประเมินความเหมาะสมสอดคล้องของแบบประเมินที่พัฒนาขึ้นโดยใช้แบบประเมินคุณภาพแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scales) 5 ระดับ พบว่ามีความเหมาะสมสอดคล้องระดับมากที่สุด ($\bar{X}$= 4.76, *S.D*= 0.33) สามารถนำไปใช้เก็บข้อมูลได้ โดยมีข้อเสนอแนะให้แบ่งรายละเอียดการประเมินประเด็นต่าง ๆ ให้ผู้เชี่ยวชาญประเมินรายข้อ เพื่อความละเอียดและความชัดเจนของข้อมูล

ผลการวิจัย

จากวัตถุประสงค์ของการวิจัยเรื่องการวิเคราะห์สมรรถนะการคิดขั้นสูงสำหรับการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยเชิงสร้างสรรค์ของผู้เรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย สามารถนำเสนอได้ 2 ข้อ ดังนี้

1. การวิเคราะห์และหาคุณภาพสมรรถนะการคิดขั้นสูงสำหรับการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยเชิงสร้างสรรค์ของผู้เรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย สามารถนำเสนอได้ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 รายละเอียดและคุณภาพของนิยาม องค์ประกอบ และตัวบ่งชี้ของสมรรถนะการคิดขั้นสูง

ที่	รายละเอียด	ระดับความเหมาะสม		
		$\bar{X}$	*S.D.*	แปลความหมาย
1	**นิยามของสมรรถนะการคิดขั้นสูง** หมายถึง พฤติกรรมของผู้เรียนที่แสดงออกถึงการใช้แหล่งข้อมูลสารสนเทศที่หลากหลายมาแยกแยะข้อมูล จัดระบบข้อมูลแต่ละประเภท วิเคราะห์ความสัมพันธ์ของข้อมูล รวมถึงการเชื่อมโยงข้อมูลต่าง ๆ ที่จะนำไปใช้งานได้ตามความต้องการได้ โดยวางแผนการทำงานให้บรรลุเป้าหมายอย่างเป็นระบบ แก้ปัญหาได้อย่างหลากหลาย สามารถบูรณาการบริบท สถานการณ์ปรากฏการณ์ หรือ	5.00	0.00	มากที่สุด

ที่	รายละเอียด	ระดับความเหมาะสม		
		$\bar{X}$	*S.D.*	แปลความหมาย
	สิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นมาพัฒนาเป็นแนวคิด ความคิด หรือรูปแบบใหม่ที่ตอบสนองต่อความต้องการ อีกทั้งสะท้อนข้อมูลย้อนกลับเพื่อการปรับปรุง และพัฒนาผลงานอย่างมีคุณค่า			
องค์ประกอบที่ 1 การคิดอย่างมีวิจารณญาณ				
2	**การคิดอย่างมีวิจารณญาณ** หมายถึงความสามารถในการคิดที่แสดงให้เห็นถึงการแยกข้อมูลออกเป็นส่วน ๆ และวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างส่วนเหล่านั้น เพื่อค้นหาความเชื่อมโยงและรูปแบบที่ซับซ้อน รวมถึงการตัดสินข้อมูลและข้อโต้แย้งอย่างมีเหตุผล สามารถแก้ปัญหาที่ท้าทายและซับซ้อนเพื่อแยกแยะข้อเท็จจริงจากความคิดเห็นและข้อเท็จจริงจากข้อสันนิษฐาน	5.00	0.00	มากที่สุด
พฤติกรรมบ่งชี้ของการคิดอย่างมีวิจารณญาณ				
3	ความสามารถระบุประเด็นของข้อมูลออกเป็นส่วน ๆ	4.71	0.48	มากที่สุด
4	ความสามารถแสดงความสัมพันธ์และการเชื่อมโยงข้อมูล	4.86	0.37	มากที่สุด
5	ความสามารถตัดสิน การประเมินข้อมูลอย่างมีเหตุผล	5.00	0.00	มากที่สุด
6	ความสามารถวางแผนเพื่อแก้ปัญหาที่ท้าทายและซับซ้อน	4.71	0.48	มากที่สุด
7	ภาพรวมสำหรับองค์ประกอบที่ 1 การคิดอย่างมีวิจารณญาณ	4.86	0.27	มากที่สุด
องค์ประกอบที่ 2 การคิดสร้างสรรค์				
8	การคิดสร้างสรรค์ หมายถึงความสามารถในการคิดที่แสดงถึงการนำเอาองค์ความรู้มาบูรณาการใช้ร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถจัดระบบความคิดเกิดเป็นองค์ความรู้ใหม่ เพื่อได้มาซึ่งชุดความรู้ใหม่ รูปแบบการวางแผนที่แตกต่างไปจากเดิม หรืออาจเป็นผลผลิตใหม่ โดยคำนึงถึงคุณค่าและความเชื่อจากความรู้ ทักษะ เจตคติ ทัศนคติ รวมถึงประสบการณ์ จนสามารถพิจารณาไตร่ตรองสะท้อนการกระทำของตนและผู้อื่น ประเมินค่าอย่างใคร่ครวญ และมีจริยธรรม	5.00	0.00	มากที่สุด
พฤติกรรมบ่งชี้ของการคิดสร้างสรรค์				
9	ความสามารถบูรณาการความรู้จากการเรียนรู้กับสิ่งต่าง ๆ	4.86	0.37	มากที่สุด
10	ความสามารถนำเสนอแนวทาง หรือผลผลิตใหม่	4.86	0.37	มากที่สุด
11	ความสามารถเรียนรู้เพื่อนำมาสะท้อนคุณค่า	4.71	0.48	มากที่สุด
12	ความสามารถประเมินค่าผลผลิตที่ได้จากการประมวลความรู้	5.00	0.00	มากที่สุด
13	ภาพรวมสำหรับองค์ประกอบที่ 2 การคิดสร้างสรรค์	4.86	0.27	มากที่สุด
ภาพรวมความเหมาะสมของสมรรถนะการคิดขั้นสูง		4.87	0.25	มากที่สุด

จะเห็นได้ว่าสมรรถนะการคิดขั้นสูงสำหรับการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยเชิงสร้างสรรค์ของผู้เรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย มี 2 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การคิดอย่างมีวิจารณญาณ มีพฤติกรรมบ่งชี้ 4 พฤติกรรม และ 2) การคิดสร้างสรรค์ มีพฤติกรรมบ่งชี้ 4 พฤติกรรม ภาพรวมความเหมาะสมของสมรรถนะการคิดขั้นสูงอยู่ในระดับมากที่สุด แสดงให้เห็นว่าสมรรถนะการคิดขั้นสูงมีคุณภาพสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยเชิงสร้างสรรค์ได้ ทั้งนี้ผู้เชี่ยวชาญมีข้อแนะนำให้สร้างเกณฑ์การประเมินให้สอดคล้องกับพฤติกรรมบ่งชี้ที่ผู้วิจัยได้สังเคราะห์จากเอกสาร และการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญข้างต้น อีกทั้งให้สร้างเกณฑ์การประเมินผลงานและแบบวัดที่สะท้อนการคิดสร้างสรรค์ให้ชัดเจน พิจารณาว่าแต่ละขั้นตอนของกระบวนการเรียนรู้ครอบคลุมพฤติกรรมบ่งชี้ทั้ง 4 พฤติกรรมขององค์ประกอบที่ 2 หรือไม่

2. การนำเสนอแนวทางการส่งเสริมสมรรถนะการคิดขั้นสูงสำหรับการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยเชิงสร้างสรรค์ของผู้เรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ซึ่งกระบวนการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยเชิงสร้างสรรค์มี 5 ขั้นตอน สัมพันธ์กับการส่งเสริมสมรรถนะการคิดขั้นสูง สามารถแสดงรายละเอียดดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 สังเกตให้เห็นเพื่อรับรู้ (Spot to Recognize) มีแนวทางการส่งเสริมสมรรถนะการคิดขั้นสูง สามารถนำเสนอได้ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แนวทางการส่งเสริมสมรรถนะการคิดขั้นสูงสำหรับกระบวนการเรียนรู้ในขั้นตอนที่ 1

การคิดอย่างมีวิจารณญาณ	การคิดสร้างสรรค์
ใช้การส่งเสริมผ่านการวิเคราะห์สื่อที่หลากหลาย ผู้เรียนฝึกประเมินความน่าเชื่อถือของข้อมูล ตั้งคำถามเชิงวิพากษ์ และสร้างข้อสงสัยจากสิ่งที่สังเกต เป็นการกระตุ้นให้ผู้เรียนคิดอย่างเป็นระบบ พิจารณาข้อมูลอย่างรอบด้าน และเริ่มต้นกระบวนการสืบค้นข้อเท็จจริง	ส่งเสริมการคาดคะเนคำตอบและการสร้างประเด็นปัญหา ผู้เรียนใช้จินตนาการและความรู้เดิมในการคิดนอกกรอบ เสนอมุมมองที่แปลกใหม่ และเชื่อมโยงความคิดอย่างอิสระ การสร้างคำถามที่มาจากการมองสถานการณ์จากมุมมองที่หลากหลาย ช่วยกระตุ้นความคิดสร้างสรรค์ เปิดรับความเป็นไปได้ใหม่ ๆ ในการเรียนรู้ภาษาไทย

ขั้นตอนที่ 2 พิจารณาประเด็นเน้นบูรณาการ (Understanding Integration Issues) มีแนวทางการส่งเสริมสมรรถนะการคิดขั้นสูง สามารถนำเสนอได้ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 แนวทางการส่งเสริมสมรรถนะการคิดขั้นสูงสำหรับกระบวนการเรียนรู้ในขั้นตอนที่ 2

การคิดอย่างมีวิจารณญาณ	การคิดสร้างสรรค์
พัฒนาผู้เรียนผ่านการตั้งประเด็นปัญหาและการแสวงหาคำตอบอย่างเป็นระบบ ผู้เรียนฝึกการวิเคราะห์และประเมินแหล่งข้อมูลที่หลากหลาย เช่น หนังสือ วารสาร และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ กระตุ้นให้พิจารณาความน่าเชื่อถือของข้อมูล เปรียบเทียบแหล่งข้อมูลต่าง ๆ และสังเคราะห์สารสนเทศจากหลายศาสตร์ รวมถึงการทำงานร่วมกันในกลุ่มจะ	ส่งเสริมผู้เรียนผ่านการตั้งประเด็นคำถามอย่างสร้างสรรค์และการบูรณาการความรู้จากหลากหลายศาสตร์ ผู้เรียนได้ฝึก การคิดนอกกรอบในการกำหนดเป้าหมายการเรียนรู้และสร้างประเด็นข้อสงสัยที่แปลกใหม่ การผสมผสานความรู้จากต่างสาขาวิชาเพื่อหาคำตอบกระตุ้นให้เกิดการเชื่อมโยงความคิดอย่างสร้างสรรค์ นอกจากนี้การทำงานกลุ่ม

การคิดอย่างมีวิจารณญาณ	การคิดสร้างสรรค์
ช่วยพัฒนาทักษะการโต้แย้งและการประเมินความคิดเห็นที่หลากหลาย	ยังเปิดโอกาสให้ผู้เรียนแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และต่อยอดความคิดซึ่งกันและกัน ถือเป็นการเสริมสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการคิดสร้างสรรค์

ขั้นตอนที่ 3 ร่วมสืบค้นเพื่อหาข้อค้นพบ (Project Mobilize) มีแนวทางการส่งเสริมสมรรถนะการคิดขั้นสูง สามารถนำเสนอได้ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 แนวทางการส่งเสริมสมรรถนะการคิดขั้นสูงสำหรับกระบวนการเรียนรู้ในขั้นตอนที่ 3

การคิดอย่างมีวิจารณญาณ	การคิดสร้างสรรค์
เน้นการพัฒนาผ่านกระบวนการวางแผนและการสืบค้นอย่างเป็นระบบ ผู้เรียนฝึกการคิดวิเคราะห์ในการออกแบบวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลที่มีประสิทธิภาพ การประเมินความน่าเชื่อถือของแหล่งข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูลอย่างเป็นระบบ มีการ ตรวจสอบข้อมูล และสังเคราะห์ข้อค้นพบจากหลักฐานที่รวบรวมได้ การทำงานร่วมกับผู้เชี่ยวชาญหรือผู้สอนจะช่วยพัฒนาทักษะการโต้แย้งและการรับฟังความคิดเห็นที่แตกต่าง	ส่งเสริมผู้เรียนผ่านการออกแบบวิธีการสืบค้นที่หลากหลายและการหาแนวทางใหม่ ๆ ในการแก้ปัญหาที่อาจเกิดขึ้นระหว่างการดำเนินการ ผู้เรียนได้ฝึกการคิดนอกกรอบในการวางแผนและปรับเปลี่ยนวิธีการทำงานให้เหมาะสมกับสถานการณ์ การทำงานเป็นทีมเปิดโอกาสให้มีการระดมความคิดเพื่อแก้ไขปัญหาและหาข้อค้นพบ อีกทั้งยังมีการสังเคราะห์ข้อมูลจากแหล่งที่หลากหลายเพื่อสร้างข้อสรุปใหม่ ช่วยให้เชื่อมโยงข้อมูลเกิดเป็นองค์ความรู้ใหม่

ขั้นตอนที่ 4 สร้างสรรค์ประยุกต์ใช้อย่างใคร่ครวญ (Envision and Apply Creatively) มีแนวทางการส่งเสริมสมรรถนะการคิดขั้นสูง สามารถนำเสนอได้ดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 แนวทางการส่งเสริมสมรรถนะการคิดขั้นสูงสำหรับกระบวนการเรียนรู้ในขั้นตอนที่ 4

การคิดอย่างมีวิจารณญาณ	การคิดสร้างสรรค์
มีการพัฒนาผ่านกระบวนการวิเคราะห์และประยุกต์ใช้ข้อค้นพบอย่างมีเหตุผล ผู้เรียนฝึกการประเมินความสำคัญและความเกี่ยวข้องของข้อมูลที่ได้จากการศึกษา เพื่อนำมาใช้ในการสร้างผลงาน การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับเพื่อนและผู้เชี่ยวชาญช่วยพัฒนาทักษะการโต้แย้งและการรับฟังข้อวิจารณ์อย่างมีเหตุผล รวมถึงการพิจารณาประโยชน์และคุณค่าของผลงานต่อสังคมจะส่งเสริมการคิดอย่างมีวิจารณญาณในบริบทที่กว้างขึ้น โดยกระตุ้นให้ผู้เรียนพิจารณาผลกระทบและความเหมาะสมของผลงานในมิติต่าง ๆ	มีการส่งเสริมผ่านการสร้างสรรค์ผลงานจากข้อค้นพบ ผู้เรียนได้ฝึกการประยุกต์ใช้ความรู้ที่ได้มาในรูปแบบใหม่ ๆ การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและการนำเสนอความก้าวหน้าเป็นโอกาสในการระดมสมองและต่อยอดองค์ความรู้ ซึ่งกระตุ้นให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ รวมถึงการพิจารณาการนำผลงานไปใช้ประโยชน์ในสังคมยังส่งเสริมการคิดเชิงนวัตกรรม โดยกระตุ้นให้ผู้เรียนมองเห็นโอกาสในการสร้างสรรค์สิ่งใหม่ที่มีคุณค่าและตอบสนองความต้องการของสังคม

ขั้นตอนที่ 5 สะท้อนคุณค่า ต่อยอดเผยแพร่สู่สังคม (Reflect, Expand and Disseminate Values in Society) มีแนวทางการส่งเสริมสมรรถนะการคิดขั้นสูง สามารถนำเสนอได้ดังตารางที่ 6

ตารางที่ 6 แนวทางการส่งเสริมสมรรถนะการคิดขั้นสูงสำหรับกระบวนการเรียนรู้ในขั้นตอนที่ 5

การคิดอย่างมีวิจารณญาณ	การคิดสร้างสรรค์
เน้นร่วมกันประเมินผลงาน โดยใช้วิธีการที่หลากหลาย เช่น การอภิปรายกลุ่ม การนำเสนอผลงาน และการใช้แบบประเมินที่มีเกณฑ์ชัดเจนเพื่อพัฒนาและปรับปรุงผลงาน ซึ่งผลการประเมินจะได้นำมาใช้ในการปรับปรุงและพัฒนาผลงานให้สมบูรณ์มากขึ้น อีกทั้งมีการตัดสินคุณค่าของผลงานที่ได้ทำโดยคำนึงถึงประโยชน์และความสำคัญของผลงานต่อสังคม วางแผนการนำเสนอผลงานที่ได้รับการพัฒนาในการเผยแพร่สู่สังคมในรูปแบบต่าง ๆ ที่แสดงออกถึงการเอื้อประโยชน์ต่อสังคม	เน้นร่วมกันหาแนวทางเพื่อเผยแพร่สู่สังคม มีการสะท้อนคุณค่าของผลงานที่ได้ทำ โดยพิจารณาถึงประโยชน์และความสำคัญของผลงานต่อสังคม การออกแบบและสร้างสรรค์การนำเสนอผลงานเพื่อเผยแพร่สู่สังคมในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การจัดนิทรรศการ การเผยแพร่ผ่านสื่อออนไลน์ หรือการนำเสนอในงานวิชาการ เป็นการแสดงให้เห็นถึงการเอื้อประโยชน์ต่อสังคม และการสร้างคุณค่าให้กับผลงาน

จะเห็นได้ว่าแนวทางการส่งเสริมสมรรถนะการคิดขั้นสูง ซึ่งประกอบไปด้วยการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และการคิดเชิงสร้างสรรค์ มีความสัมพันธ์กับกระบวนการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยเชิงสร้างสรรค์ทั้ง 5 ขั้นตอนที่เหมาะสมและกลมกลืนสำหรับผู้เรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย สะท้อนให้เห็นถึงการส่งเสริมผู้เรียนให้เกิดสมรรถนะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 อย่างชัดเจน

สรุปและอภิปรายผล

จากการวิจัยดังกล่าวสรุปได้ว่าสมรรถนะการคิดขั้นสูงสำหรับการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยเชิงสร้างสรรค์ของผู้เรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย มีนิยามความหมายที่แสดงให้เห็นถึงพฤติกรรมของผู้เรียนที่พึงประสงค์ในยุคปัจจุบัน มี 2 องค์ประกอบ ได้แก่ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ ประกอบด้วย 4 พฤติกรรมบ่งชี้ และการคิดสร้างสรรค์ ประกอบด้วย 4 พฤติกรรมบ่งชี้ ถือเป็นสมรรถนะการคิดขั้นสูงที่มีคุณภาพ โดยภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$= 4.87, $S.D.$= 0.25) สำหรับแนวทางการส่งเสริมสมรรถนะการคิดขั้นสูงมีความสัมพันธ์กับกระบวนการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยเชิงสร้างสรรค์ทั้ง 5 ขั้นตอนทั้งการคิดอย่างมีวิจารณญาณและการคิดสร้างสรรค์ได้อย่างเหมาะสมและกลมกลืนสำหรับผู้เรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย สะท้อนให้เห็นถึงการส่งเสริมผู้เรียนให้เกิดสมรรถนะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21

จากผลการวิจัยข้างต้น ผู้วิจัยสามารถอภิปรายผลการวิจัยได้ 2 ประเด็น ดังนี้

ประเด็นที่ 1 การวิเคราะห์สมรรถนะการคิดขั้นสูงสำหรับการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยเชิงสร้างสรรค์ของผู้เรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย มี 2 องค์ประกอบ ได้แก่ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ และการคิดสร้างสรรค์ ได้รับการประเมินคุณภาพจากผู้เชี่ยวชาญว่ามีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุดนั้น เนื่องจากผู้วิจัยได้วิเคราะห์สมรรถนะการคิดขั้นสูงอย่างเป็นระบบ โดยใช้แนวคิดการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงคุณภาพ (Qualitative Factor Analysis) จากนั้นพิจารณาสมรรถนะการคิดขั้นสูงร่วมกับการหาแนวทางเพื่อออกแบบ

การจัดการเรียนรู้ภาษาไทยเชิงสร้างสรรค์ของผู้เรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย พัฒนาให้สมบูรณ์แล้วจึงให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 7 คนตรวจสอบคุณภาพโดยใช้วิธีการสอนสนทนากลุ่ม และการประเมินคุณภาพ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ นภาศิริ ฤกษนันทน์, มารุต พัฒผล และดนุลดา จามจุรี (Rueksanan, Patphol, & Jamjuree, 2022) ใช้การวิเคราะห์องค์ประกอบและหาคุณภาพของทักษะการคิดซับซ้อนในลักษณะเดียวกัน คือการใช้กระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และนำมาตรวจความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยพิจารณาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence: IOC) จึงแสดงให้เห็นว่าการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และการคิดสร้างสรรค์ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญของสมรรถนะการคิดขั้นสูงสำหรับงานวิจัยเรื่องนี้มีคุณภาพ เหมาะสมมากที่สุดที่จะนำไปพัฒนาและส่งเสริมผู้เรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

ประเด็นที่ 2 แนวทางการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยเชิงสร้างสรรค์ช่วยส่งเสริมสมรรถนะการคิดขั้นสูงผู้เรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายได้ทั้งการคิดอย่างมีวิจารณญาณและการคิดสร้างสรรค์ ทั้งนี้เนื่องจากผู้เรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายมีความพร้อมในการคิดเชิงนามธรรมและการคิดขั้นสูง พิมพันธ์ เดชะคุปต์ และพเยาว์ ยินดีสุข (Dechakupt & Yindeesuk, 2019) อีกทั้งการบูรณาการทักษะทางภาษากับสมรรถนะการคิดขั้นสูงผ่านกิจกรรมเชิงสร้างสรรค์ เช่น การวิเคราะห์วรรณกรรม การสร้างสรรค์งานเขียนหรือการอภิปรายประเด็นทางสังคม ช่วยสร้างแรงจูงใจในการเรียนรู้และพัฒนาสมรรถนะการคิดขั้นสูงได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับงานวิจัยของ กิติยาภรณ์ ศรีวงษ์ชัย และมณฑา ชุ่มสุคนธ์ (Sriwongchai & Chumsukon, 2022) ที่แสดงให้เห็นว่าการจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรมช่วยพัฒนาสมรรถนะการคิดขั้นสูงของผู้เรียนได้ อีกทั้งยังสอดคล้องกับแนวทางการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะที่ (Office of the Basic Education Commission, 2023) ได้นำเสนอโดยมุ่งเน้นการพัฒนาสมรรถนะของผู้เรียนผ่านการลงมือปฏิบัติและการคิดวิเคราะห์ ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญของสมรรถนะการคิดขั้นสูงและการเรียนรู้ จะเห็นได้ว่าแนวทางการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยเชิงสร้างสรรค์เพื่อส่งเสริมสมรรถนะการคิดขั้นสูงสำหรับผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย มีความเหมาะสมและกลมกลืนกับพัฒนาการของผู้เรียน สอดคล้องกับแนวโน้มการจัดการศึกษาทั้งในระดับประเทศ โดยมีความเฉพาะเจาะจงในด้านการใช้สื่อหรือสาระเนื้อหาที่เป็นสาระการเรียนรู้ภาษาไทยเป็นเครื่องมือในการขับเคลื่อนผู้เรียนให้เกิดสมรรถนะการคิดขั้นสูง ซึ่งอาจแตกต่างจากงานวิจัยเรื่องอื่นที่อาจมุ่งเน้นการพัฒนาสมรรถนะการคิดขั้นสูงในบริบทที่กว้างกว่า หรือในสาขาวิชาที่แตกต่างออกไป

ข้อเสนอแนะ

1. ควรมีการส่งเสริมการสร้างเครือข่ายครูผู้สอนภาษาไทยและจัดตั้งชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community: PLC) เพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์ แนวปฏิบัติที่ดี (Best Practice) และนวัตกรรมการจัดการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ที่ส่งเสริมสมรรถนะการคิดขั้นสูง ทั้งในระดับโรงเรียน เขตพื้นที่การศึกษา และระดับประเทศ

2. ควรนำผลการวิจัยและประเมินมาใช้ในการปรับปรุงและพัฒนาแนวทางการจัดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง หรืออาจพิจารณาให้สอดรับกับบริบทของการศึกษาระดับนานาชาติ การประเมินผล PISA 2022 ด้าน

ความคิดสร้างสรรค์ (The Organisation for Economic Co-operation and Development, 2023) ที่ให้ความสำคัญกับการพัฒนาการคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียน อันเป็นส่วนสำคัญของการจัดการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นการพัฒนาสมรรถนะการคิดขั้นสูงในระดับสากล

Reference

Braun, V., Clarke, V., Boulton, E., Davey, L., & McEvoy, C. (2021). The online survey as a qualitative research tool. *International Journal of Social Research Methodology, 24*(6), 641–654. https://doi.org/10.1080/13645579.2020.1805550

Council of University Presidents of Thailand. (2024). *TGAT3 93 Future Work Competency*. Retrieved September 19, 2024, from https://www.mytcas.com/blueprint/tgat3-93/ (In Thai)

Dechakupt, P., & Yindeesuk, P. (2019). *Learning management in the 21st century*. Bangkok: Chulalongkorn University Printing House. (In Thai)

Levitt, H. M., Bamberg, M., Creswell, J. W., Frost, D. M., Josselson, R., & Suárez-Orozco, C. (2021). Journal article reporting standards for qualitative primary, qualitative meta-analytic, and mixed methods research in psychology: The APA Publications and Communications Board task force report. *American Psychologist, 76*(1), 2–25. https://doi.org/10.1037/amp0000151

Ministry of Education. (2017). *Indicators and core learning content (revised edition 2017) according to the Basic Education Core Curriculum B.E. 2551*. Cooperative Printing House of Thailand Limited. (In Thai)

National Council of Teachers of English. (2020). *The impact of literature on student learning*. National Council of Teachers of English.

Nilphan, M. (2015). *Educational research methods*. Nakorn Pathom: Department of Curriculum and Instruction, Faculty of Education, Silpakorn University. (In Thai)

Office of the Basic Education Commission. (2023). *(Draft) Basic Education Curriculum Framework B.E...* Office of Academics and Educational Standards. Retrieved September 19, 2024, from https://cbethailand.com/download/6671/ (In Thai)

Phanich, W. (2021). *Basic education curriculum: Competency-based learning development is not difficult*. Retrieved September 19, 2024, from https://cbethailand.com/download/4213/ (In Thai)

Rueksanan, N., Patphol, M., & Jamjuree, D. (2022). Development of a learning model to enhance complex thinking skill for secondary school students at demonstration schools of Srinakharinwirot University. *Journal of Arts Management, 6*(3), 1048–1063.

Retrieved from https://so02.tci-thaijo.org/index.php/jam/article/download/256416/173022 (In Thai)

Saokham, A., & Vanichwatanavorachai, S. (2023). Creative Thai language teaching methods for learners as citizens of the 21st century. *Journal of Education, Chiang Mai Rajabhat University, 2*(2), 1–18. Retrieved from https://so07.tci-thaijo.org/index.php/cmredujo/article/view/2836 (In Thai)

Siribanpitak, P. (2022). Issues on the trends of transforming educational services in the new normal. (Special lecture in the course of curriculum and teaching strategies, curriculum and teaching program, Faculty of Education, Silpakorn University). Bangkok: Faculty of Law and Politics. (In Thai)

Sriwongchai, K., & Chumsukon, M. (2022). Development of creative thinking skills with creative learning-based learning (CBL) and card games in the subject S 13101 Social Studies of grade 3 students at Wangkanluangdrunkit School. *Journal of Maha Sarakham Rajabhat University, 16*(3), 161–170. Retrieved from https://so05.tci-thaijo.org/index.php/rmuj/article/view/262840 (In Thai)

The Organisation for Economic Co-operation and Development. (2023). *PISA 2022 Results: Creative Thinking (Volume VI)*. OECD Publishing. Retrieved from https://www.oecd.org/en/topics/sub-issues/creative-thinking/pisa-2022-creative-thinking.html

World Economic Forum. (2023). *The Future of Jobs Report 2023*. Geneva: World Economic Forum.